

20 пайызга жакынын гана алат. Мисалы, Орусияда бул пропорция – 60/40). Мындан тышкары бүгүнкү күндөгү бюджет аралык мамилелер системасы өнүгүүгө дем бербейт, теңдештирүү формуласы эскирди, ал ачык-айкын эмес. Теңдештирүүнүн максаты да аныкталган эмес – орточобу, өнүгүү үчүнбү же минимум боюнча теңдештирилип жатабы?

- Капиталдык салымдарды бөлүштүрүүнүн эффективдүү системасы. Ал улуттук алкактык план ж.б. (жог. караңыз) болгондо гана мүмкүн болот.

Кыргыз Республикасында региондор кандай боло алат? Алардын өнүгүүсү кантип пландалып, башкарылышы керек?

Кыргыз Республикасында экономикалык локомотив-регион – чарба жүргүзүүчү субъекттердин жалпы ички жана тышкы байланыштары бар болгондуктан бириккен муниципалитеттердин жыйындысы. Ошол эле маалда бул бирикме өз-өзүнчө болгон муниципалитеттерге караганда өлкөнүн өнүгүүсүнө чоң мультипликативдик салым кошот. Ошону менен бирге жалпысынан Кыргыз Республикасынын экономикалык өнүгүүсүнө уникалдуу же мүнөздүү салым кошуп келет (мисалы, рекреациялык туризмдин эсебинен Ысык-Көл локомотив-регионун атаса болот). (ВРП1 + ВРП2 + ВРП3...) Бюджеттик камсыздалгандыкка жетүү үчүн жакшы мүмкүнчүлүктөрү бар, калктын базалык кызмат көрсөтүүлөргө жеткиликтүүлүгүн өз алдынча камсыз кылууга жөндөмдүү (кепилденген кызмат көрсөтүүлөрдү берүү үчүн дотацияда турбайт), инфраструктура менен камсыздалгандык деңгээли өлкө боюнча орточо деңгээлден жогору. Регионалдык мыйзам статусуна ээ болгон өзүнүн комплекстүү өнүгүү планы бар (мейкиндиктик + социалдык-экономикалык). Бюджеттик камсыздалгандыкты региондор ичинде теңдештирүү боюнча өзүнүн системасы бар (регионалдык теңдештирүү фонду аркылуу).

Өнүгүү боюнча регионалдык кеңеш түрүндө регионалдык өкмөтү бар, ага ЖӨБдүн шайлоо менен келген жетекчилери жана аймактык мамлекеттик органдардын жетекчилери кирет (бардык жергиликтүү жамааттардан өкүлдөр кирип, алардын кызыкчылыктарын сакташы үчүн сөзсүз түрдө 50/50 болушу керек). Кеңештин функциялары – планды кабыл алуу жана анын аткарылышын көзөмөлдөө, планга каражат бөлүп берүү, каржылоонун аткарылышы тууралуу отчетту бекитүү. Кеңештин башчысы сөзсүз түрдө маморгандардын өкүлдөрүнүн жана ЖӨБдүн жетекчилеринин арасынан бир жылдык мөөнөткө шайланат (кеңештин ишин башкаруу жана камсыз кылуу боюнча функциялары административдикке караганда көбүрөөк өкүлчүлүктүү болуп саналат, себеби административдик функцияларды региондун комплекстүү планынын алкагында маморгандар жана ЖӨБ органдары аткарат). КР Өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу өкүлү кеңештин башчысы БОЛБОЙТ, анын функциясы өкмөттүн чечимдеринин аткарылганын, мамлекеттик органдардын ишин контролдоо менен чектелет (ЖӨБ органдары болсо жарандарга отчет берет). Өзүнүн бюджетти бар, ал жалпы мамлекеттик салыктарды бөлүштүрүүнүн эсебинен түзүлөт (мамлекет жергиликтүү бюджеттердин киреше булактарына тийбестен, өзүнүн киреше булактары менен бөлүшүшү керек). Жалпы республикалык инвестициялык долбоорлор (эрежеге ылайык, инфраструктуралык долбоорлор) тууралуу сөз болгон учурларды кошпогондо, инвестициялык программалар ушул регионалдык бюджеттен каржыланат.

Кыргыз Республикасында өзгөчө көңүл бурулчу экономикалык регион – экономикалык потенциалы төмөн же жаратылыш, чек аралык баалуулугу да, тобокелдиктери да жогору болгон, ЖӨБ органдары аркылуу да, түз мамлекеттик башкаруу аркылуу да башкарылган (өзгөчө чек арага жакын жайгашкан калкы аз райондордо) аймактардын жыйындысы. Бюджеттик камсыздалгандыкка өз алдынча жетүү шансы бүдөмүк. Базалык мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн деңгээлин теңдештирүү үчүн мамлекеттен дотация алат, өлкө боюнча ин-

Эгерде өлкөлөрдүн заманбап өнүгүү пландарын карап көрсөк, алар карталар менен коштолгон тексттер түрүндө эмес, тексттер менен коштолгон карталар түрүндө болгонун байкайбыз. Сүрөттө: Литва Республикасынын комплекстүү өнүгүү планы.

